

מצא בלעבערטוב.

מרן הרב: מעניין, לא שמעתי מזה. באמת הוא לא היה נכד קאז'ניץ, אלא מהיהודי הקדוש.

האדמו"ר שליט"א: הוא היה אח של המונקאטש'ער רב (מאביו ולא מאמו).

מרן הרב: האדמו"ר מהוסיאטין זי"ע היה גר תקופה ארוכה בקראקא, והתאכסן בבנין שבו היה גר אבי, בבית אחד מחסידיו ר' יוחנן וולף, שהיה נגיד גדול.

רבנו הדגיש תוך כדי שיחה: אז עדיין לא ידעתי כלל מהו כסף, מיהו עשיר ומיהו עני, וכל ידיעותי בענייני כספים הסתכמו והתמצו במה שלמדתי בש"ס, בסוגיות שֶׁנֶדְנוּ ועסקו בענייני כסף ושוה כסף...^{מט}

בקראקא היה גר גם רבי משה'ניו מבויאן זצוק"ל, הוא שלח אותי ללמוד בלובלין, אבל הייתי שם רק תקופה קצרה ויצאתי משם בשעת המחלוקת בזמן שרבי שמעון זעליחובער עזב.¹

אברהם בן-ציון

באר מים חיים

מט. כמדומה שהאדמו"ר אמר שר' יוחנן היה ידוע כעשיר גדול ובעל בעמיו. ועל זה הגיב רבנו שאינו יכול לאשר או להכחיש מפני שבצעירותו לא הבין בענייני ממון. "כל ימי נעורי לא ידעתי צורתא דזוזא", ולא ידע להבחין בין עשיר לעני. "ההיכרות הראשונה שלי בענייני כספים וערכם האמיתי התחילה רק כשנזקקתי למתנת בשר ודם למען רווחתם של עניים ושוברי לב. עד עסקי בענייני צדקה היו כל השגותי במטבעות וכספים דרך סוגיות הש"ס".

בהזמדות אחרת שח ר' ישראל קנר ע"ה, שבצעירותו הגיע רבנו לעיירתו וכמי שהכירו מעט וביקשו להתלוות אליו למטרת איסוף כסף בשביל הוצאה לאור קונטרס בענין 'עשה דוחה לא תעשה'. כשנזכר ר' ישראל ושיחזר את העובדה התפעל מהתמימות של רבנו בענייני ממון, שבטוח היה שעם כמה פרוטות שיעלו בידו בעיירה הקטנה, יוכל להדפיס את פרי עטו.

אברהם בן-ציון

נ. רבנו הוסיף והרחיב את הדיבור אודות המחלוקת הגדולה שפרצה בישיבת חכמי לובלין, בנוגע להמשך כהונתו של הגה"צ רבי שמעון זעליחובר זצוק"ל בתור מנהיג רוחני של הישיבה.

רבנו היה חסידו הנלהב של הגה"צ רבי שמעון זעליחובר זצוק"ל ונָהָה אחריו (נמשך אחריו) ללא עוררין והלך אחריו בעיניים עצומות, ועד סוף ימיו הרבה לספר גדולות

באר מיס חיים

ונצורות על צדקותו, גאונותו וחריפותו. בשעת המחלוקת החריפה הגיעו הדברים לידי דין תורה. הרה"צ רבי שלמה איגר זצ"ל האדמו"ר מלובלין, בשעתו, אשר עקב פטירתו של הגאון רבי מאיר שפירא לקח לידי את המושכות לתקופה קצרה והעמיס על עצמו את הדאגה לקיומה של הישיבה (ואין כאן המקום להאריך על פועלו אשר בשל חכמתו ותושתו הצליח תוך תקופה קצרה להעמיד שוב את הישיבה על בסיס איתן) אי לכך היה בצורה טבעית מעורה בכל הנעשה והמתרחש בין כותלי הישיבה, הכיר את הנפשות הפועלות בשני המחנות, ואחרי שיקול דעת מעמיק הגיע למסקנה אשר כדי למנוע אנדרלמוסיה, מהומה ומבוכה אין מנוס ועל רבי שמעון זעליחובר לעזוב את הישיבה ללא דיחוי. אך גם לאחר פסק הדין לא נרגעו ולא שקטו הרוחות, והמצב הגיע עד כדי כך שעקב התנגדותם התקיפה של כמה מחשובי התלמידים שתמכו ברבי שמעון זצוק"ל, אשר עמדו כחומה בצורה נגד כל מאן-דהו שניסה לפשר ולפתור את הבעיה בצורה מכובדת, המרידו את כל בני הישיבה נגד פסק הדין ואש המחלוקת בערה בכל תוקפה. בלית ברירה וללא מוצא אחר שלחו מטעם בית הדין משטרה מלווה בכלבים, להפחיד את המורדים והמזיידים שרצו להפוך את פסק הדין על פיו, ורבי שמעון נאלץ לעזוב את הישיבה.

הרה"צ רבי שלמה איגר זצ"ל היה בנו של רבי ליבל איגר אשר מספר שנים ישב בקאצק, ועם פרישתו של רבי מרדכי יוסף מאיזביצה מרבו רבי מנחם מענדל מקאצק פרש גם רבי ליבל מרבו הראשון והפך לראש תלמידי רבי מרדכי יוסף. הוא היה בנו של רבי שלמה איגר בנו של רבי עקיבא איגר. הרה"צ רבי שלמה איגר זצ"ל ראש המדברים בישיבת חכמי לובלין נולד בשנת תרל"א, ועם כיבוש לובלין הגיע לגיטו הגדול בווארשא. מצב אָחיו האומללים הרטיט והרעיד את נימי לבו, הטרגדיה הגדולה הרסה את בריאותו, ובעלית גג צרה החזיר נשמתו ליוצרה ימים מספר אחרי הגיעו לווארשא. ביום - ה' בתמוז ת"ש - תש כוחו. נחלי דמעות נשפכו על קברו שנכרה בבית הקברות היהודי הגדול בווארשא ת.נ.צ.ב.ה. רבנו כינה את הרה"צ רבי שלמה איגר זצ"ל בתואר עשיר, תקיף וחכם, והר' ליבל איגר התבטא אודותיו ואמר "חכמת שלמה בקרבו". ("ויתן אלוקים חכמה לשלמה" [מ"א ה-ט]).

בסוף דבריו אמר רבנו (ואני הכותב שמעתי זאת כמה פעמים מפיו) שכיום לאחר שנים מרובות כ"כ, הוא יכול להבין את ההתנגדות החריפה והגורפת שהיתה לשיטתו רבי שמעון, זו לא היתה דרך גישה השווה לכל נפש, ורק בני עלייה יכלו לעמוד באתגרים שהציב לשומעי לקחו. וגם התנגדותו המוצהרת לשיטת פשיסחא וקאצק, לא היה לה מקום במדינת פולין ואכה"ל. ובלשונו הציורית המחיש את דבריו "תארו לעצמכם שהיום בבני ברק קם יהודי ומנסה לחלוק על מרן הרב ש"ך ולחתור תחת אֶשְׁיַת הנהגתו וכו', הרי הסכנה הרוחנית תהא מוחשית והמבוכה רבה, מצודתו פרוסה על חוגים רחבים בעיקר ליטאיים, ציבור חשוב של בני תורה ובעלי בתים פשוטים קשובים למוצא פיו ונוהגים על פי הוראותיו והנחיותיו, והנה קם יהודי בעל קומה רוחנית די משמעותית, והנחשב בעיני כל לגדול בישראל וענק שבענקים, מטיף בראש כל חוצות נגד השקפת עולמו של ראש הישיבה וכו' ומשדר קרירות וחוסר התלהבות בלשון המעטה בכל מה שהוא דוגל

רבי שמעון^{נא} היה יודע את כל התורה כולה ובקי בכל מכמניה. אני זוכר פעם בפורים, החזיקו בידיים את הרמב"ם, והיה בגילופין, ואמרו הלכות ולא לתר 'שלף' את המקור ומיקומו לרבות את דברי 'הכסף משנה', והוסיף ג"כ מדיליה.

כמו"כ יודע היה קבלה, תורת הנסתר; תפילתו ארכה כמה שעות, נורא, עד היום זה תפילותיו שנאמרו בהתלהבות יתירה עומדות לנגד עיני.

"יבמה יבא עליה" בכל מקום

הוא התיר לקיים מצוות יבום, והיה לו הכח להתירא, הוא היה בר סמכא.^{נב}

ודורש מההולכים לאורו!

על אודות גאונותו בתורה סיפר רבנו נפלאות. זכורני שסיפר הרב שבל"ג בעומר קישר רבי שמעון זעליחובר זצ"ל בין כל המאמרים המובאים בש"ס בשם רבי שמעון בר יוחאי ועשאים כמקשה אחת.

נא. הראשון שנתמנה על ידו לראש הישיבה בצדו של הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל היה הרה"צ רבי אברהם שמעון ענגעל האראוויץ זצ"ל, שהיה ידוע בשם רבי שמעון זעליחובר. מעולם לא כיהן בתור רב או במשרה דומה. היה חרשתן, בעל בית חרושת קטן לחומץ בעיירה זעליחוב, בפלך לובלין.

ראיתי מובא אנקטודה מענינת "אל יהי שוטה", ישיבת חכמי לובלין הייתה בית היוצר הגדול ביותר לתלמידי חכמים יראי שמים בפולין של ערב המלחמה. לא מעט בשל אישיותו היוצאת מן הכלל של המשגיח, הצדיק רבי שמעון מזעליחוב, שכונה בפי כל בחיבה 'ר' שימעון זעליחובר'. ר' שימעון היה נוהג השכם והערב להטיף לתלמידיו על לימוד קבוע בספר ה'תניא'. "אין זה משנה מאיזה חוג אתה בא, לאיזו קהילה אתה משתייך, מהם תחומי העניין שלך, מהם נושאי הלימוד שלך – עליך להיות בקי בכל מילה הכתובה בספר הקדוש הזה", היה חוזר ואומר. פעם אחת, בעוד רבי שימעון חוזר ומסביר על חשיבות העיון בספר התניא, העז אחד התלמידים ושאל: רבי, האם אתה עצמך כה בקיא בספר התניא, כך שתוכל לעמוד למבחן? – רבי שימעון לא התבלבל ואפשר לכל תלמיד להעמיד בפניו שאלה בספר התניא. אחד התלמידים, אחז תניא קטן בידו, ושאל: "רבי, היכן מופיע בתניא המשפט 'ואל יהי שוטה' (תחילת פרק כח). חיוך שובב נראה על פניו של רבי שימעון, והוא ענה בלי שהיות: "כל שורה ושורה בתניא צועקת – אל יהי שוטה..."

נב. אני מניח שזו היתה חד פעמית, כמובן לא התיר חלילה את הרצועה, גם הוא חשש בודאי שבתקופתנו לא ניתן למצוא בקלות יבם שכוונתו היא לשם המצווה, ממש ללא פניות... (עיין לעיל דף צו הערת שוליים מ)

החווה מלובלין ג"כ התיר פעם מצוות יבום. ורבנו הוסיף "אני למדתי אצל מלמד שהיה נכד לזקנים שנישאו זה לזה עפ"י היתר היבום של החווה מלובלין.

אף אחד עדיין לא כתב את קורות העיר וורשא, אחד ניסה פעם להעלות על הכתב כמה תלמידי חכמים היו אז בווארשא, אך אף אחד לא הצליח כי התורה התגלגלה ברחוב. אך לא נהגו בכבוד התורה, ומאידך בליטא היה פחות תורה אבל יותר כבוד התורה.

חמי זצ"ל אמר שסלבודקא תינצל בזכות התורה, ואמרתי לו, שהנה אחד שאל אותי, דהנה מהרלב"ח ועוד פוסקים סוברים דיבום מותר באשה קטלנית, מכיון ששומר מצוה לא ידע דבר רע. ומקשים דהרי הגמ' מדמה מתו אחיו מחמת מילה לאשה קטלנית, ומשם משמע שהמצוה לא מגינה. והשבתי דשם הרי כבר היה מצות מילה קודם לכן, ואעפ"כ לא הגין, וכבר איתחזק סכנה, אבל הכא שקודם לכן לא היה מצוה, לכן אמרין דבמקום מצות יבום, לא אתחזק סכנה.

אמרתי לו, אם בפולין לא היתה תורה היית יכול לומר דתורה יגין, אבל כנראה יש חרון אף, בפולין התורה התגלגלה בראש כל חצות, הכרתי ש"ס יודין", בעלי בתים נחבאים אל הכלים.³³ זכורני שהייתי שבת בלעבערטוב, והמרא דאתרא שם ידע את כל התורה כולה, ומי מדבר על רבי מנחם זעמבא, ובעל הראשית ביכורים על בכורות, רבי אברהם שיצינ'ע (ר' אברהם וויינבערג מווארשא) תלמידו של האבני נזר, תפילתו היתה נוראה, והקוז'קלוב'ער רב, היה ג"כ תלמידו של האבני נזר.

מרן הרב: אני מאד נהנה להיפגש עם הרבי, אני מרגיש בכם אהבה מהרגע

נג. במקור המקראי ביטוי זה מתאר את המקום שבו שהה שאול בן קיש בזמן טקס המלכתו הראשונה במעמד העם, ביישוב מצפה. ההמלכה התקיימה אחרי משיחתו למלך בסתר. בזמן ההמלכה הטיל שמואל גורל לעיני העם כדי להודיעם במי בחר ה' למלך. תחילה עלה בגורל השבט - בנימין, אחר כך המשפחה - משפחת המטרי, ולבסוף - שאול. אך שאול עצמו לא נמצא, ולפיכך פנה שמואל שוב לה' לברר היכן שאול, ותשובת ה' הייתה "הנה הוא נחבא אל הכלים (שמואל א כג - כג), היינו, נמצא במקום שבו מאוחסנים כל הכלים, החפצים שהביא אתו העם לטקס. בלשון חז"ל קיבל הביטוי משמעות מושאלת, והיא קיימת גם בימינו: אדם צנוע הבורח מן השירה והכבוד.

הראשון. באור החיים הק' כתוב דבר נורא, בפ' כי תשא, כתוב בעגל הרגו איש את אחיו ואיש בקרובו ואיש ברעהו, ומסביר לשונות אלו, דיש שני יהודים הנפגשים יחד ונתרבה האהבה ביניהם, דבר זה אינו במקרה, אלא הוא סימן שיש להם שורש נשמה אחת. ויש אחים מן אב ואם, אבל רחוקים זה מזה, לפי שהם אחוה בגוף אבל לא בשורש נשמה, ע"ש. לפי האהבה אני רואה שאנחנו אחים בשורש נשמה.

האדמו"ר שליט"א: לי זה כבוד גדול.

מרן הרב: עד איזה יום אתם נשארים כאן?

האדמו"ר שליט"א: עד יום שלישי.

מרן הרב: אני צריך מחר להחזיר לו ביקור, אני נוסע ביום א' לנוי יורק.

בעת שתיית לחיים

מרן הרב: אני אשתה מים, דבר נפלא לברך שהכל נהיה בדברו על כוס מים, אלה שהיו במלחמה יודעים מה זה כוס מים, הפיאסעצנ'ער רבי הבטיח לאדם אחד את העולם הבא שלו אם יתן לו מים לנטילת ידיו, ולו היו המים לשתיה, ונתנו לו.

לחיים! שנתראה תמיד בשמחות, עד לשמחה של משיח צדקנו, משיח של אמת, דהנה כתוב באגרת תימן להרמב"ם, דעד שמשח יגיע יהיו הרבה משיחיים שאינם של אמת, דבר נורא!^י

האדמו"ר שליט"א: שנתראה בשמחות תוך בריאות הגוף!

מרן הרב: אני חושב שצריך לעשות תענית עולמי על המחלה שרודפת אחרי נערים וזקנים, מעולם לא היה דבר כזה. באחרונה נפטר ל"ע ילד בן 5 אחרי יסורים נוראים. הטארנפול'ער רב פוסק בספרו דעד שנת פ' אינו נקרא זקן, לענין שאינה נקרא אשה קטלנית אם בעליה היו זקנים (הגם שבמשנה

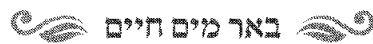

נד. ואלה הדברים שקדמה הבטחתם ע"י הנביאים שהודיעונו כמו שאמרתי לכם. שבקרוב לימות המשיח האמיתי ירבו הטוענים והחושבים שכל אחד מהם משיח, ולא תעמד טענתם ולא תתאמת, ויאבדו הם ויאבדו עמהם רבים. (מתוך איגרת תימן)

תנן בן ששים לזקנה).

רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל הקפיד לא לגלות כמה שנות חייו. ופעם הגיע אצלו לביקור המושל של צ'כסלובקיה "מאסאריק", שנתפעל מאד מחכמתו של רבי יוסף חיים. ^נ כאשר התעניין לדעת בן כמה הרב, נענה מפיו 'איני יודע', ומיד הסביר, כשקונים סחורה מונים את הכסף, אבל כשמקבלים מתנה אין סופרים - שנותי המה מתנה מעם נותן החיים, ולכן אין אני סופרם.

האדמו"ר שליט"א: מו"ח רבי יהושע ברים זצ"ל היה תלמיד מובהק של רבי

נה. שמעתי שני סיפורים המעידים על חכמתו ופקחותו של הרב רבי יוסף חיים זוננפעלד זצ"ל. פעם ישב בסעודה אחת עם הרב קוק, והאחרון כובד לנאום וכדרכו בקודש נגע בדברים השנויים במחלוקת, ולפי שיטתו הזכיר שאפילו החמור, מין טמא, זכה להתחבר למזבח (פטר חמור) והרחיב את הדיבור עד כמה לא כדאי להרחיק את החילונים, אדרבה, מצוה לקרבם והראיה פטר חמור וכו'. רבי יוסף חיים זצ"ל לא יכל להבליג, ובסיום דבריו קם ואמר: אמנם לא כיבדוני לשאת דברים אך אין אני רוצה אלא להמשיך ולגמור את דרשת קודמי, שפשוט נעלם ממנו או העלים מן המאזינים את המשך הפסוק, והנני מצטט: "וכל פטר חמור תפדה בשה, ואם לא תפדה וערפתו", זאת אומרת שלחמור בעצמו אין זכות חיבור עם המזבח אלא ע"י שפודין אותו בשה - ואם לאו, 'וערפתו', עלינו לערוף את ראשו... ודפח"ח.

וסיפור נוסף שמעתי: פעם ניגש רבי יוסף חיים ז"ל לרב מכובד וביקש ממנו שינקוט עמדה בוויכוחים המרים שמתנהלים בירושלם. רבי יוסף חיים הבין שהלה משויך למחנהו וביקשו להשמיע את דעותיו בפומבי. החל הלה להתחמק מהמטלה וניסה להסביר לרבי יוסף חיים שמפני דרכי שלום הוא מעדיף לא להתערב וחיזק את דבריו עם כל מיני ראיות. רבי יוסף חיים האזין בכובד ראש לטיעונו (ובודאי עלה ברעיונו מיד הפסוק "אל תהי צדיק הרבה"), וענה לו בחיוך: מוצאים אנו בתורה ששני בעלי חיים זכו לשכר ולהתייחסות חיובית מצד התורה הק' - הכלב והחמור; אצל הכלב נאמר "ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, לכלב תשליכון אותו" (שמות כב - ל), א"כ מה ת"ל 'לכלב' לימדך הכתוב שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה שנא' (שמות יא) ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, אמר הקב"ה תנו לו שכרו (לשון רש"י בשם מכילתא). והשני, הוא ה"חמור", פטר חמור - ולא פטר שאר בהמה טמאה, גזירת הכתוב הוא, ומפני שסייעו את ישראל ביציאתן ממצרים - שאין לך אחד מישראל שלא נטל תשעים חמורים טעונים מכספם ומזהבם של מצרים. לכאורה נשאלת השאלה מאי נפקא מינא שלכלב לא פירגנו יותר מלהאכילו נבילות וטרפות מה שאין כן החמור קיבל שכר שאת פדיונו יקריבו על המזבח? הוא מותיב לה והוא מפרק לה: החמור שעזר ליהודים מגיע לו שיהיה לו קשר עם המזבח, מה שאין כן הכלב, מה עשה, הוא שתק הוא לא התערב, שכרו הוא לא יותר מאשר להאכילו נבילות וטרפות...

איסר זלמן זצ"ל,¹¹ ואמר לו פעם שכל העולם שואל ומתעניין בשלומו של הרב. וכך השיב לו: "בילדותי לא הייתי בריא והרופאים אמרו נואש, ובזכות החפץ חיים הארכת ימים; וא"כ דבר מובן שהעולם מתעניין" (כלומר שלא מתעניינים עליו, אלא על ברכתו של החפץ חיים).

"לקרות אתה יודע לדרוש אין אתה יודע"¹²

מִרְן הרב: הוזמנתי פעם לסעודת שבת אצל רבי איסר זלמן מלצר. נכחו שם חתנו רבי אהרן קוטלר וכן חתנו רבי איטשע (יצחק) מאיר¹³ בעל מח"ס פרשת המלך, הוא היה למדן גדול, ואמר אז דברי תורה על שולחן חותנו. הרבה התווכחו עמו. הרוחות סערו והתלהטו וכל שלחן השבת דמה לשדה קרב. רבי אהרן קוטלר כדרכו, אורייתא הוא דקא מרתחא ליה¹⁴ רתח ובער בלימוד, ובלהט הוויכוח כאשר הבעתי סברא שנגדה לדעתו לא חסך ממני את שבט לשונו והצליף בי ללא רחם - על אף שרבי איסר זלמן ורבי איטשע מאיר סברו כמותי. לא נשא פנים לאף אחד ועמד על שלו. רבי אהרן זצ"ל גער בי כ"כ עד שהייתי בטוח שנפגע אישית חלילה והלכתי משם מדוכא ובמפח נפש. אמרתי בלבי איך אוכל עוד אי פעם לדרוך על אדמת אמריקא, והרי רבי אהרן הוא הבעל הבית של אמעריקא ואוי לי, איך אשא פנים לעמוד ולהיראות

באר מים חיים

נו. שמעתי ביטוי להערכת גדלותו של רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל בשם רבי חיים סאלאווייציק זצ"ל רבה של בריסק שהיה רבו מובהק של רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, וכך התבטא: "אז זלמניו עפענט זיין מויל עפענט זיך חיימ'ס קאפף" (מפי הגה"ח ר' דוד הערשקאוויץ שליט"א).

נז. ירושלמי שביעית טו ע"ב (סוף פרק ה')

נח. הרב יצחק מאיר בן מנחם מענדל פצ'נר (תרנ"ח - תש"כ) היה חבר בית הדין הרבני הגדול כמו כן עסק בההדרת ספרי הראשונים. נולד בפולניה ואביו היה מחסידי גור אך למד בישיבת ראדין והיה תלמידו של רבי נפתלי טרופ, עלה לארץ ישראל בשנת תר"ף ולמד בישיבת חברון ובהמשך בישיבת לומז'ה בפתח תקוה. בשנת תרפ"ט נישא לבתו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר, לאחר מלחמת העולם השנייה הפך את שמו ל"בן מנחם", שבו הנציח את שם אביו שנהרג בשואה.

נט. ואמר רבא האי צורבא מרבנן דרתח, אורייתא הוא דקא מרתחא ליה - (שיש לו רוחב לב מתוך תורתו, ומשים ללבו יותר משאר בני אדם, וקא משמע לן דחייבין לדונו לכף זכות לשון רש"י שם), שנאמר הלוא כה דברי כאש נאם ה' ואמר רב אשי כל תלמיד חכם שאינו קשה כברזל אינו תלמיד חכם שנאמר וכפטיש יפצץ סלע (תענית ד' ע"א).

לפניו, היכול אוכל דבר מאומה אחר אגיע אל ממלכתו נזוף ומוכה?

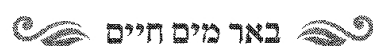
בא וראה כמה מחבבין זה את זה^פ

אך לתדהמתי ולשמחתי הרבה, ובמקום שמצאתי את גדלותו שם מצאתי ענוותנותו, כשחזר לארה"ב היתה שם אַסְפָּה גדולה (כינוס מרשים) בה היה רבי אהרן ראש המדברים והביא לפני הקהל את דבר ארץ ישראל ודרישות שלום מהנעשה והנשמע שם, ובין היתר הזכיר גם אותי לטובה, ויצאתי אז מן הכלים, והנה התקיימו דברי חז"ל על הפסוק 'על כן יאמר בספר מלחמת ה' - את והב בסופה'^ק הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה.^כ

"ניכר הוא זה שלא עבר על פתחה של תורה"^כ

בלהט אחד הוויכוחים (בעת מסירת שיעור) מספרים שרבי אהרן זצ"ל אמר איזה יסוד הלכתי והרב הגיב שלכאורה מגמרא במסכת ע"ז מוכח שלא כדבריו. רבי אהרן הגיב: מסתבר שכב' מזמן לא ראה את הגמרא בע"ז, וברב שנינותו ענה רבנו מתוך להיטות וריתחא דאורייתא ולי נראה שכב' אף פעם לא ראה את הגמרא בע"ז. כמוכן "שלא זזו משם עד שנעשו אוהבים זה לזה".^כ

רבי איסר זלמן היה איש קדוש, מהדורות הראשונים.^כ אספר לכם מעשה

ס. לשון מושאל מבבלי שבת נא ע"א

סא. במדבר כא - יד

סב. ואומר אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער מאי את אויבים בשער אמר רבי חייא בר אבא אפ"י האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה שנאמר את והב בסופה אל תקרי בסופה אלא בסופה (קידושין ל ע"ב).

סג. ירושלמי שבת מד ע"ב

סד. שמעתי זאת בצעירותי

סה. כאשר עלה רבי איצ'לה פטרבורגר זצ"ל להתגורר בירושלם עיה"ק, היו בני ירושלם מתקבצים סביבו לשמוע ממנו דברי מוסר וכיבושין בפרט בימי אלול, כאשר היה רבי איצ'לה נושא מדברותיו בפני עם ועדה ומעורר את הקהל לתשובה בדברים היוצאים מן הלב שנאמרו תוך בכיות רוגשות כשאימת הדין נסוכה על פניו באותם ארבעים יום שמר"ח אלול ועד יום הכיפורים. וסיפר הג"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, שרבו הגדול

נורא: אני חיתנתי את גיסתי, אשתו של הרב וולבה זצ"ל, ^{סו} היא ניצלה מן המחנות ושהתה בספינת אימונים של הגרמנים אשר לא בחלו בשום אמצעי להפטר מאנשים אשר הכבידו עליהם עד כדי זריקת אנשים לתוך הים, כך שניצלה ממש בהתרחש לה נס בתוך נס. החתונה התקיימה בא"י והזמנתי את רבי איסר זלמן, וגם בחורים של ישיבת חברון היו אמורים להשתתף. ואז קרא מעשה שחברי המחתרת 'אצ"ל' זרקו פצצה נגד האנגליים בתחנת המשטרה שעל יד מחנה יהודה, ומשם היה רבי איסר זלמן אמור לעבור, ומכיון שהיה פחדן מטבעו בטוח הייתי שלא יסתכן להגיע, ופתאום בכל זאת הופיע, והתבטא: היה לי מאד קשה להגיע, אבל יותר קשה היה לי שלא להגיע! סוף מעשה במחשבה תחילה, הנני להעיר שמן השמים סבבו שלבסוף נכדתו נְשָׂאָה לנכדי, מכח חתונה זו.

מרן הרב: כמה משמשים יש לכבודו.

האדמו"ר שליט"א: הם כולם חברים...

מרן הרב: רבי שמעון יערוסלוב'ער בא לעת זקנתו לצאנז'ער רב עם משמש אחד. שאלו הצאנז'ער רב, הלא היה לכם פעם כ"כ הרבה משמשים ואיפה הם

באר מים חיים

רבי איסר זלמן מלצר נהג אף הוא לשמוע את שיחותיו של רבי איצ'לה, והנה פעם אחת כאשר נכנס רבי איסר זלמן מלצר לביהכ"נ לשמוע את השיחה קידם אותו רבי איצ'לה באיזה מילתא דבדיחותא על השמוע"ס שהוא עומד להשמיע, ויהי הדבר לפלא בעיני כל השומעים, היתכן? הלא אין זה ממידתו של רבי איצ'לה לומר מילתא דבדיחותא וכל שכן על השיחות שלו עצמו... אדהכי והכי פתח רבי איצ'לה בדברי כיבושין וכדרכו עורר את כל הקהל לתשובה כשהכל גועים בבכיה למשמע דבריו. עודנו מדבר ורבי איסר זלמן שנתרגש עד מאוד מן הדברים קרס תחתיו בעילפון, עד שבקושי עלה בידי הנוכחים לעוררו מעלפונו, אף רבי איצ'לה ניגש אליו לראות מה מצבו וכשהוא עומד על ידו נאנח ואמר: ידעתי גם ידעתי את רבי איסר זלמן ומשום כך ניסיתי להקל עליו את ההתרגשות... (מתוך ספר אני לדודי עמ' 57 שמביא את הסיפור מתוך ספר שימוש חכמים עמ' רכח).

סו. משגיח רוחני בישיבת באר יעקב, מהמפורסמים בעולם התורה והמוסר (בעיקר באסכולת הליטאים) ובסוף ימיו פתח בית המוסר בירושלם ומחבר ספר עלי שור.

היום? השיב לו כשהייתי צעיר היה לי כח להרבה משמשים, היום יש לי בקושי כח לאחד. נתראה עוד אי"ה בשמחת החתונה.

רשימה זו משיחה זו שנשתמרה מהווה מסמך מרתק, וכל הקורא בו מרווה בשיחת תלמידי החכמים שבה, ולומד במעט על היקף הגדלות של רבנו.

גולל הרב את תמצית חייו ומשנתם, אשר מגשרים על פני שנות דור, מגשרים על פני עדות וחוגים ומגשרים על פני ימי חדוה מחד וימי עברה מאידך. ובצאת האדמו"ר את הבית, נחתם פרק מאלף, מלא בתוכן ערכי ומוסרי, מלבד דברי תורה שבו, אשר האירו באור יקרות את חדרי הלבבות.

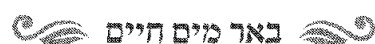
רשימה ורשמים ממפגש של רבנו זצ"ל עם האדמו"ר מוויז'ניץ זיע"א בעת ביקורו באנטווערפן

כשהאדמו"ר מוויז'ניץ ביקר באנטווערפן, הגיע לקבל את פני המרא דאתרא, בהאי שעתא, מרן הרב, כפי שנהוג בכל תפוצות ישראל.^{טז}

בדרכו על מפתן מעונו של רבנו מרן הרב, קם רבנו לקראתו. נענה רבנו, העיר והאיר, שלכבוד ביקורו של האדמו"ר לבש בגדי שבת,^{טז} והוסיף שאם הי' לו שטריימעל הי' חובש את השטריימעל. תמה כביכול האדמו"ר האם אין לכב' שטריימעל?

לא נכנס רבנו וחמק-עבר לו להביא ראיות מכמה מקומות בש"ס שיש ענין לקבל פני צדיק בבגדי שבת, אך לא מובא שם שיש צורך בשטריימעל.

האדמו"ר לא ויתר וענה במתק לשונו: אי לכך מה הועילו חכמים בתקנתן,

טז. עיין אוסף מכתבים ודברים מכ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל מגור (בעל האמרי אמת) מכתב כט (מכתב על סירובו לנסוע לאמריקא)... טעם הראשי מה שאי אפשר לי ביחוד לנסוע שמה כאשר הגדתי כמה פעמים כי במדינה ההיא כמעט כל הרבנים הם מזרחיים ואם לבוא שמה ומבלי היות איזה התחברות עם רבניה לא יתכן בשום אופן... דהיינו היה רואה עצמו מחויב בדבר אילו היה מגיע שם (הרחבנו את הדבור במנהג המקובל לקבל פני המרא דאתרא).

סח. בבחינת "מאני מכבדותא" כי הא דרבי יוחנן קרי למאני מכבדותא (ב"ק צא ע"ב)

הרי אם ילך באמצע השבוע אפילו עם הכובע של שבת לא יהי' הדבר בולט כ"כ שלבוש הוא בבגדי שבת, מה שאין כן בשטריימעל שהוא מיוחד רק לשבתות וימים טובים, אם ילבש שטריימעל בימות החול כולם יראו ויתמהו, ויסיקו שבודאי ישנם דברים בגו...

בהמשך נסובה השיחה אודות חשיבות לבישת שטריימעל בשבת. כל אחד כמובן התבצר בעמדתו, והתפתחה שיחה מאוד מעניינת ומאלפת, כמנהג תלמידי חכמים.^{סט}

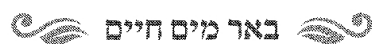
א"ר אילא כל המחובר לכסות הרי הוא ככסות"

סיפר רבנו: ניגש אלי יהודי והעיר כי חושש הוא שננעלו לפני שער גן עדן כי אינני חובש שטריימעל. הרגעתיו לאותו אדם, שבמצב הכי גרוע אשב בחוץ ביחד עם החפץ חיים ועוד...

הגיב האדמו"ר בחיך, ובהערת אגב: "לא כל מי שאינו הולך עם שטריימעל ישב בצוותא עם החפץ חיים..." ורבנו לא ויתר עדיין ובאותה מטבע שדי ביה נרגא מניה וביה: ובאותה מידה לא כל מי שלובש שטריימעל מובטח לו לשבת בגן עדן עם שאר צדיקי עולם שכן לבשו שטריימעל...

בעל הבית יודע כחו של ככרו"

בהמשך כיבד הרב את האדמו"ר שיברך תחילה על המזונות, א"ל האדמו"ר שמן הנימוס הוא שבעל הבית יברך תחילה, אמר הרב שהוא עושהו בעה"ב. חיך האדמו"ר שליט"א ונענה - א"כ יממש הרב את דברו ויעביר את דירתו על שמו.^{עב} הביא הרב דיוק מרשב"א שבעה"ב נקרא מי

סט. עיין קידושין ל ע"ב "אמר רבי חייא בר אבא: אפילו האב ובנו, הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד, נעשים אויבים זה את זה ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה, שנאמר "אֵת נֶהֱב בְּסוּפָה", אל תקרי בְּסוּפָה, אלא בְּסוּפָה".

ע. לשון מושאל כמליצה עפ"י ירושלמי שבת לג ע"ב פרק ו' הלכה א'

עא. ירושלמי ברכות דף נט ע"א פרק ח הלכה ב גמרא "רבי זעירא סליק גביה רבי אבהו לקיסרין אשכחיה אמר אזל למיכול יהב ליה עגולה דקיצא אמר ליה סב בריך אמר ליה בעל הבית יודע כחו של ככרו"

עב. למען דעת, דירת מגורתו של רבינו לא היתה שלו היא היתה שכורה ע"י הקהילה